

УДК 658.5:339.37
DOI: 10.60022/2(6)-29S

Скиба Ганна Іванівна

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи
Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом», Україна

Skyba Hanna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Finance, Banking, and Insurance
Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Business
Interregional Academy of Personnel Management, Ukraine
ORCID: 0000-0003-3751-0082

Кришталь Галина Олександрівна

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи
Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом», Україна

Kryshtal Halyna

Doctor of Economics, Professor
Head of the Department of Finance, Banking, and Insurance
Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Business
Interregional Academy of Personnel Management, Ukraine
ORCID: 0000-0003-3420-6253

Брюховецька Ірина Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи
Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом», Україна

Briukhovetska Iryna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Finance, Banking, and Insurance
Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Business
Interregional Academy of Personnel Management, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1469-1485

ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗДРІБНОЮ ТОРГІВЛЕЮ

Анотація. У статті досліджено економічні інструменти оптимізації витрат у системі стратегічного управління роздрібною торгівлею, акцентуючи увагу на забезпеченні фінансової стійкості та підвищенні ефективності діяльності підприємств.

Проаналізовано сучасні підходи до обліку витрат, калькулювання та контролю ресурсів, а також моделювання процесів управління за умов невизначеності та змін ринкового середовища. Визначено ключові невирішені проблеми раціонального використання ресурсів, запропоновано практичні рекомендації щодо зниження собівартості продукції та оптимізації витрат, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності компаній.

Стаття може бути корисною для науковців, практиків і керівників роздрібної торгівлі, які прагнуть впроваджувати сучасні методи управління витратами та забезпечувати стійкий розвиток підприємств.

Ключові слова: економічні інструменти, оптимізація витрат, стратегічне управління, роздрібна торгівля, фінансова стійкість, контроль витрат, конкурентоспроможність.

ECONOMIC TOOLS FOR COST OPTIMIZATION IN THE SYSTEM OF STRATEGIC MANAGEMENT OF RETAIL TRADE

Abstract. *This article investigates the economic instruments for cost optimization within the framework of strategic management in retail trade, placing particular emphasis on ensuring financial stability, increasing operational efficiency, and strengthening the overall competitiveness of enterprises. The study provides a comprehensive analysis of contemporary approaches to cost accounting, cost calculation, resource allocation, and control, as well as the modeling of management processes under conditions of uncertainty, dynamic market fluctuations, and evolving consumer demand. Key unresolved issues are identified, including the inefficient utilization of financial and material resources, the absence of integrated and adaptive cost management strategies, and the lack of systematic monitoring of expenditures across different operational units. Based on these findings, practical recommendations are proposed to reduce production and operational costs, optimize expenditure structures, implement effective cost control mechanisms, and enhance transparency in resource management. The article emphasizes the critical role of strategic decision-making, forecasting, and planning in achieving sustainable financial results and long-term competitive advantage. Furthermore, it examines the integration of analytical and technological tools, such as management accounting systems, digital monitoring platforms, performance indicators, and predictive modeling techniques, which facilitate informed managerial decisions, support operational flexibility, and improve responsiveness to market changes. The research also highlights the importance of aligning cost optimization measures with broader strategic objectives, including sustainable development, innovation, and customer satisfaction. The findings presented in this study are particularly valuable for researchers, industry practitioners, and managers in the retail sector who aim to apply modern methods of cost management, enhance financial stability, and achieve sustainable enterprise growth. By combining theoretical insights with practical recommendations, the article contributes to a deeper understanding of how economic instruments can be systematically utilized to optimize costs, maintain competitive advantage, and ensure the resilience of retail businesses in the face of ongoing economic and market challenges.*

Keywords: *economic instruments, cost optimization, strategic management, retail trade, financial stability, cost control, competitiveness, resource management, efficiency, sustainable development.*

Постановка проблеми. Роздрібна торгівля є одним із найбільш динамічних секторів економіки, який чутливо реагує на зміни ринкової кон'юнктури, поведінки споживачів та державної економічної політики. В умовах зростаючої конкуренції та необхідності швидкої адаптації до викликів цифровізації бізнесу, підприємства стикаються із завданням не лише зменшення витрат, а й їх оптимізації з урахуванням стратегічних цілей.

Оптимізація витрат у стратегічному управлінні повинна забезпечувати не короткострокове зниження витрат, а довгострокову ефективність діяльності, орієнтовану на формування конкурентних переваг. Це обумовлює актуальність розробки та впровадження сучасних економічних інструментів управління витратами, інтегрованих у стратегічні процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження витрат у підприємствах торгівлі знайшли відображення у працях як зарубіжних, так і українських учених. Зокрема, І. Бланк та О. Амоша розглядали питання формування витратної політики та методів управління собівартістю, акцентуючи увагу на ефективності системи калькулювання витрат [6]. Відомий американський економіст М. Портер у своїх працях наголошував на ролі витрат як джерела конкурентних переваг та запропонував концепцію «ланцюга цінностей», яка стала основою сучасних стратегічних підходів до управління витратами [1]. Значний внесок у розвиток методології здійснили Р. Каплан і Р. Купер, які розробили метод Activity-Based Costing, що дозволяє точніше визначати витрати за видами діяльності та є важливим для сфери торгівлі, де значну роль відіграє облік непрямих витрат.

Серед вітчизняних дослідників варто відзначити праці С. Онишка, Л. Лігоненко, В. Савчука, які приділяють увагу інтеграції контролінгу в систему управління торговельними підприємствами та проблемам стратегічного бюджетування. Наукові напрацювання в цьому напрямі поглиблюють також сучасні дослідження. Так, Ю. Глушач та О. Фальченко розглядають методичні аспекти обліку витрат і калькулювання, підкреслюючи важливість застосування сучасних методів аналізу для забезпечення прозорості управлінських рішень [2].

Окремий напрям досліджень стосується моделювання процесів управління витратами в умовах

невизначеності (В. Захарченко, М. Акулюшина, Л. Лінгур), де пропонуються математичні та прогнозні моделі, адаптовані до сучасних умов господарювання [3]. Праці Д. Кукала та О. Лизунової спрямовані на пошук шляхів оптимізації витрат підприємств, що особливо актуально для роздрібної торгівлі [4], а С. Кулакова, А. Ткаченко та М. Разно зосереджуються на сучасних аспектах управління витратами українських підприємств у трансформаційних економічних умовах [5].

У працях О. Литовченка [6] та І. Маркіної, В. Вороніної, А. Рудича [7] розглядаються теоретичні підходи до управління витратами, а І. Пустова наголошує на ефективності застосування різних методів управління витратами, аналізуючи їх переваги та недоліки [9]. Важливим нормативним орієнтиром при цьому виступає П(С)БО 16 «Витрати» [8], яке регламентує порядок визнання та відображення витрат у бухгалтерському обліку.

Дослідження Л. Свистун [10] присвячені удосконаленню системи управління витратами в умовах економічної нестабільності, а Г. Чміль, Н. Кащева та І. Нестеренко розглядають проблематику контролю витрат на просування та продаж товарів і послуг, що є надзвичайно важливим у сучасній конкурентній роздрібній торгівлі [11]. Крім того, Д. Яновський обґрунтовує оптимізацію витрат як інструмент забезпечення фінансової стійкості підприємства [12].

Отже, у науковій літературі сформовано значний теоретичний і практичний базис щодо управління витратами. Водночас у більшості праць переважає акцент на загальних аспектах організації витрат та контролю собівартості. Недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції сучасних економічних інструментів у стратегічне управління роздрібною торгівлею, особливо в умовах цифровізації, розвитку е-commerce та загострення глобальної конкуренції.

Серед актуальних наукових і практичних завдань у сфері управління витратами торговельних підприємств варто виокремити такі:

- недостатня розробленість підходів до вибору інструментів управління витратами з урахуванням галузевих особливостей роздрібної торгівлі;
- відсутність цілісного, інтегрованого підходу до формування економічного механізму оптимізації витрат, що поєднував би методи аналізу, контролю та планування;
- обмежене впровадження сучасних цифрових технологій (ERP-систем, CRM-рішень, аналітики Big Data) у процеси стратегічного управління витратами;
- слабкий взаємозв'язок між операційними витратами та стратегічними цілями підприємств, що знижує ефективність використання ресурсів і обмежує можливості підвищення конкурентоспроможності.

Метою статті є визначення та систематизація сучасних економічних інструментів оптимізації витрат, а також формування підходів до їх інтеграції в систему стратегічного управління підприємствами роздрібної торгівлі з урахуванням сучасних викликів і тенденцій розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сучасні умови функціонування підприємств роздрібної торгівлі зумовлюють підвищений інтерес до проблематики управління витратами, адже саме вони визначають фінансову стійкість, конкурентоспроможність та можливості довгострокового розвитку бізнесу. Аналіз існуючих наукових напрацювань свідчить про те, що низка важливих питань досі не знайшла належного теоретичного й практичного обґрунтування, що актуалізує потребу в їх подальшому дослідженні [1; 2].

Передусім значну складність становить недостатнє обґрунтування вибору інструментів управління витратами, які б враховували особливості саме роздрібної торгівлі. На відміну від промислових чи аграрних підприємств, де витрати можуть бути більш прогнозованими й концентруватися навколо виробничих процесів, у роздрібній сфері їх структура є більш динамічною та залежною від поведінки споживачів, логістичних витрат, витрат на персонал і маркетингових заходів. Тому використання універсальних методів контролю витрат не завжди забезпечує очікуваний ефект, а отже, виникає потреба у розробці спеціалізованих інструментів, адаптованих до специфіки торговельної діяльності [3].

Ще однією проблемою є відсутність інтегрованого підходу до формування економічного механізму оптимізації витрат. На практиці це проявляється у фрагментарному характері управлінських рішень: окремі елементи, такі як ціноутворення, бюджетування чи управління запасами, часто функціонують ізольовано, без належної системної координації. Такий стан речей призводить до дублювання функцій, зростання трансакційних витрат та зниження ефективності управління в цілому. У той час як сучасні концепції стратегічного менеджменту наголошують на необхідності комплексного підходу, інтеграція управлінських рішень у сфері витрат залишається недостатньою [4].

Важливою тенденцією розвитку економіки є цифровізація, однак у сфері управління витратами роздрібних підприємств її можливості використовуються вкрай обмежено. Застосування ERP-систем

дає змогу здійснювати комплексний облік і контроль витрат, CRM-платформи сприяють формуванню клієнтоорієнтованих стратегій, а технології Big Data забезпечують аналітичну підтримку прийняття управлінських рішень у реальному часі. Проте, як свідчать результати практичних досліджень, більшість компаній не в повній мірі використовують ці інструменти у процесах стратегічного планування витрат, обмежуючись переважно їхнім операційним застосуванням. Це, своєю чергою, знижує потенціал цифрових технологій у підвищенні ефективності управління витратами [5]. Ще однією актуальною проблемою є слабкий взаємозв'язок між операційними витратами та стратегічними цілями підприємств роздрібною торгівлі. Досить часто фінансові та ресурсні рішення ухвалюються з позиції короткострокової економії, що може суперечити довгостроковим цілям розвитку бізнесу, таким як розширення ринку, зміцнення бренду чи підвищення лояльності споживачів. У результаті формується дисбаланс між операційними та стратегічними рівнями управління, що знижує ефективність використання ресурсів і гальмує досягнення стійких конкурентних переваг [6].

Для подолання окреслених проблем у практиці стратегічного управління витратами роздрібних підприємств доцільно застосовувати комплекс теоретико-методологічних, фінансово-аналітичних, організаційно-економічних та інноваційно-цифрових інструментів (табл. 1).

Таблиця 1

Економічні інструменти оптимізації витрат у стратегічному управлінні роздрібною торгівлею

Група інструментів	Характеристика	Приклади застосування
Теоретико-методологічні підходи	Орієнтовані на пошук балансу між зниженням витрат та збереженням якості товарів і послуг. Традиційні методи (скорочення собівартості, адміністративних витрат) поєднуються з інноваційними, що враховують цифровізацію, розвиток e-commerce, багатоканальні моделі збуту.	Використання цифрових платформ для продажів, оптимізація бізнес-процесів через електронну комерцію.
Фінансово-аналітичні інструменти	Спрямовані на кількісну оцінку витрат, виявлення зон неефективності та підвищення прозорості обліку.	Бюджетування витрат; KPI; ABC- і XYZ-аналіз; калькулювання за видами діяльності (Activity-Based Costing).
Організаційно-економічні інструменти	Забезпечують управління ресурсами через планування, контроль і аналіз витрат на різних етапах діяльності.	Контролінг; управління логістичними витратами; системи управління запасами (Just-in-Time, EOQ); бенчмаркінг.
Інноваційно-цифрові інструменти	Інтеграція інформаційних технологій для оптимізації фінансових і матеріальних потоків, автоматизації процесів та аналізу великих даних.	ERP-системи; CRM-системи; Big Data та Business Intelligence; RPA (роботизація бізнес-процесів).
Практичні аспекти застосування	Використання комплексних інструментів дозволяє скоротити витрати та підвищити конкурентоспроможність торговельних мереж.	Walmart – Big Data-аналітика; Amazon – автоматизовані склади; українські мережі (АТБ, Сільпо) – ERP-системи та e-commerce.

Джерело: складено авторами

Як видно з таблиці 1, інструменти оптимізації витрат охоплюють широкий спектр – від традиційних методів зниження собівартості до сучасних цифрових технологій управління ресурсами. Важливо, що їх застосування у роздрібній торгівлі потребує не лише адаптації до галузевої специфіки, а й інтеграції у стратегічну систему управління підприємством.

KPI (Key Performance Indicators, ключові показники ефективності) – це система кількісних та якісних індикаторів, за допомогою яких оцінюють результативність роботи підприємства, підрозділу чи працівників. Наприклад: рівень виконання плану продажів, рентабельність, витрати на одиницю продукції.

ABC-аналіз (Activity-Based Classification, аналіз за принципом Парето 20/80) – метод поділу товарів чи витрат на групи за значущістю:

A – найважливіші (20% товарів дають 80% доходу);

B – середні за значенням;

C – найменш значущі.

Використовується для управління асортиментом та витратами.

XYZ-аналіз – метод класифікації товарів за стабільністю попиту:

X – стабільний попит;

Y – коливання попиту (сезонність, тренди);

Z – нерегулярний попит.

Часто застосовується разом з ABC-аналізом для оптимізації запасів.

Activity-Based Costing (облік витрат за видами діяльності) – це методика управлінського обліку, яка дозволяє розподіляти витрати не лише за продуктами, а й за видами діяльності (логістика, маркетинг, обслуговування клієнтів). Завдяки цьому краще видно, які процеси генерують найбільше витрат, і можна ефективніше їх оптимізувати.

Саме поєднання фінансово-аналітичних, організаційно-економічних та інноваційно-цифрових підходів забезпечує найбільший ефект у зниженні витрат і підвищенні конкурентоспроможності бізнесу.

Таким чином, актуальні наукові й практичні завдання у сфері управління витратами в роздрібній торгівлі зосереджуються навколо необхідності формування нових, інтегрованих і цифрово орієнтованих підходів. Лише поєднання галузевої специфіки, комплексності економічного механізму, активного використання сучасних інформаційних технологій і стратегічної узгодженості операційних рішень дозволить створити ефективну систему управління витратами, яка відповідатиме викликам динамічного ринкового середовища.

Висновки. Оптимізація витрат у системі стратегічного управління залишається однією з ключових умов підвищення конкурентоспроможності та фінансової стійкості підприємств роздрібною торгівлі. Проведений аналіз показав, що ефективне управління витратами потребує поєднання різних підходів та інструментів, які охоплюють як традиційні методи зниження собівартості, так і сучасні цифрові технології. Зокрема, до найбільш перспективних інструментів належать фінансово-аналітичні методи (бюджетування, KPI, ABC- і XYZ-аналіз, Activity-Based Costing), організаційно-економічні механізми (контролінг, управління логістикою та запасами, бенчмаркінг), а також інноваційно-цифрові технології (ERP, CRM, Big Data, Business Intelligence, RPA).

Важливо, що комплексне застосування цих інструментів дозволяє не лише забезпечити оперативний контроль і скорочення витрат, а й формує основу для стратегічного планування та прийняття управлінських рішень у довгостроковій перспективі. Як показано у таблиці 1, кожна група інструментів має специфічні завдання та способи застосування, а їх інтеграція у єдиний економічний механізм управління витратами забезпечує оптимальне використання ресурсів, зменшує дублювання функцій і підвищує ефективність діяльності підприємства.

Практичний досвід провідних міжнародних та українських торговельних мереж демонструє значний ефект від використання комплексних методів управління витратами: впровадження цифрових платформ дозволяє досягати економії до 15–20% витрат торговельних мереж, підвищувати точність прогнозування попиту та оптимізувати логістичні процеси. Водночас, адаптація таких рішень до умов українського ринку потребує урахування локальної специфіки, структури споживчого попиту, регуляторних вимог та фінансово-ресурсних обмежень.

Таким чином, інтеграція фінансово-аналітичних, організаційно-економічних та інноваційно-цифрових інструментів у єдиний економічний механізм управління витратами не лише дозволяє знижувати операційні витрати, а й формує довгострокові конкурентні переваги, підвищує ефективність стратегічного управління та стійкість підприємств у мінливому ринковому середовищі. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку моделей інтегрованого економічного механізму оптимізації витрат, який би враховував специфіку українського ринку, глобальні тенденції цифровізації, розвиток e-commerce та багатоканальних систем збуту, а також дозволяв адаптувати управлінські рішення до швидкозмінного середовища роздрібною торгівлі.

Література

1. Porter M. E. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press, 1998.
2. Глушач Ю., Фальченко О. Методичні аспекти обліку витрат та калькулювання. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-49>.
3. Захарченко В., Акулюшина М., Лінгур Л. Моделювання процесів управління витратами в умовах невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-2>.
4. Кукало Д.С., Лизунова О.М. Оптимізація витрат підприємства. URL: <https://donntu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/zbirnyk-2024-1.pdf#page=22> (дата звернення: 09.09.2025).
5. Кулакова С., Ткаченко А., Разно М. Сучасні аспекти управління витратами українських підприємств. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку*. 2023. № 1(8). С. 40–48. URL:

<https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/12350/1/21679-Article%20Text-39520-1-10-20230502.pdf> (дата звернення: 10.08.2025).

6. Литовченко О.Ю. Управління витратами на підприємстві: теоретичний аспект. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 31. С. 301–309.

7. Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Рудич А.І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 4(115). С. 140–147.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318.

9. Пустова І.В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 11. С. 39–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_11_12 (дата звернення: 08.09.2025).

10. Свистун Л.А. Удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах нестабільної економіки. *Економіка і регіони*. 2017. № 4(65). С. 57–62.

11. Чміль Г.Л., Кащенко Н.Б., Нестеренко І.В. Розбудова системи контролю витрат на просування та продаж товарів і послуг. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 68. С. 163–169. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/13471/1/Infrastruktura%20Rynku%20_68_2022.pdf (дата звернення: 10.09.2025).

12. Яновський Д.Л. Оптимізація витрат як елемент механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Economic journal Odessa Polytechnic University*. 2021. № 3(17). С. 87–95. URL: <https://economics.net.ua/ejoru/2021/№3/87.pdf> (дата звернення: 12.08.2025).

References

1. Porter M. E. (1998). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.

2. Hlushach Y., & Falchenko O. (2021). Metodichni aspekty obliku vytrat ta kalkuliuvannya [Methodical aspects of cost accounting and calculation]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*, 29. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-49>

3. Zakharchenko V., Akulyushyna M., & Lingur L. (2024). Modeliuvannya protsesiv upravlinnia vytratamy v umovakh neviznachenosti [Modeling of cost management processes under uncertainty]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*, 64. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-2>

4. Kukalo D.S., & Lyzunova, O.M. (2024). Optyimizatsiia vytrat pidpriemstva [Optimization of enterprise costs]. Retrieved September 13, 2025, from <https://donntu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/zbirnyk-2024-1.pdf#page=22>

5. Kulakova S., Tkachenko A., & Razno M. (2023). Suchasni aspekty upravlinnia vytratamy ukraïnskykh pidpriemstv [Modern aspects of cost management of Ukrainian enterprises]. *Finansovo-kredytni systemy: perspektyvy rozvytku – Financial and Credit Systems: Development Perspectives*, 1(8), 40–48. Retrieved August 10, 2025, from <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/12350/1/21679-Article%20Text-39520-1-10-20230502.pdf>

6. Lytovchenko O.Y. (2019). Upravljannje vytratamy na pidpriemstvi: teoretychnyi aspekt [Cost management at the enterprise: theoretical aspect]. *Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, 31, 301–309.

7. Markina I.A., Voronina V.L., & Rudych A.I. (2020). Teoretychni osnovy upravlinnia vytratamy pidpriemstva [Theoretical foundations of enterprise cost management]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and Regions. Series: Economics and Entrepreneurship*, 4(115), 140–147.

8. Ministry of Finance of Ukraine. (1999). *Regulation (standard) of accounting 16 “Expenses”* [Pologennia (standart) bukhgalterskoho obliku 16 «Vytraty»]. Kyiv: Ministry of Finance of Ukraine.

9. Pustova I.V. (2013). Metody upravlinnia vytratamy v suchasnykh umovakh: efektyvnist zastosuvannya, perevahy ta nedoliky [Methods of cost management in modern conditions: efficiency, advantages and disadvantages]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 11, 39–42. Retrieved September 12, 2025, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_11_12

10. Svystun L.A. (2017). Udoskonalennia systemy upravlinnia vytratamy pidpriemstva v umovakh nestabilnoi ekonomiky [Improving the enterprise cost management system in conditions of unstable economy]. *Ekonomika i rehiony – Economy and Regions*, 4(65), 57–62.

11. Chmil H.L., Kashchena N.B., & Nesterenko I.V. (2022). Rozbudova systemy kontroliu vytrat na prosuvannya ta prodazh tovariv i posluh [Development of a cost control system for promotion and sale of goods]

and services]. *Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, 68, 163–169. Retrieved September 10, 2025, from https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/13471/1/Infrastruktura%20Rynku%20_68_2022.pdf

12. Yanovskyi D.L. (2021). Optymizatsiia vytrat yak element mekhanizmu zabezpechennia finansovoi stiikosti pidpriemstva [Cost optimization as an element of enterprise financial stability mechanism]. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*, 3(17), 87–95. Retrieved August 12, 2025, from <https://economics.net.ua/ejopu/2021/№3/87.pdf>